The copy filmed here has been reproduced thanks to the generosity of:

National Library of Canada

The images appearing here are the best quality possible considering the condition and legibility of the original copy and in keeping with the filming contract specifications.

Original copies in printed paper covers are filmed beginning with the front cover and ending on the last page with a printed or illustrated impression, or the back cover when appropriate. All other original copies are filmed beginning on the first page with a printed or illustrated impression, and ending on the last page with a printed or illustrated impression.

The last recorded frame on each microfiche shall contain the symbol —▶ (meaning "CONTINUED"), or the symbol ▽ (meaning "END"), whichever applies.

Maps, plates, charts, etc., may be filmed at different reduction ratios. Those too large to be entirely included in one exposure are filmed beginning in the upper left hand corner, left to right and top to bottom, as many frames as required. The following diagrams illustrate the method:

L'exemplaire filmé fut reproduit grâce à la générosité de:

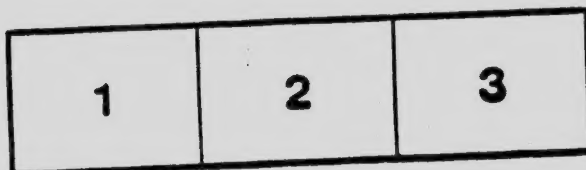
Bibliothèque nationale du Canada

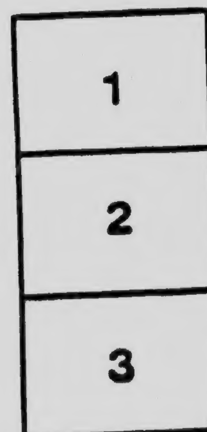
Les images suivantes ont été reproduites avec le plus grand soin, compte tenu de la condition et de la netteté de l'exemplaire filmé, et en conformité avec les conditions du contrat de filmage.

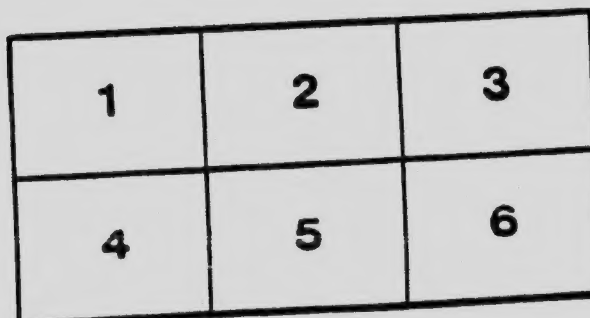
Les exemplaires originaux dont la couverture en papier est imprimée sont filmés en commençant par le premier plat et en terminant soit par la dernière page qui comporte une empreinte d'impression ou d'illustration, soit par le second plat, selon le cas. Tous les autres exemplaires originaux sont filmés en commençant par la première page qui comporte une empreinte d'impression ou d'illustration et en terminant par la dernière page qui comporte une telle empreinte.

Un des symboles suivants apparaîtra sur la dernière image de chaque microfiche, selon le cas: le symbole —▶ signifie "A SUIVRE", le symbole ▽ signifie "FIN".

Les cartes, planches, tableaux, etc., peuvent être filmés à des taux de réduction différents. Lorsque le document est trop grand pour être reproduit en un seul cliché, il est filmé à partir de l'angle supérieur gauche, de gauche à droite, et de haut en bas, en prenant le nombre d'images nécessaire. Les diagrammes suivants illustrent la méthode.

Бібліотека: „Новий Світ" Ч. 21.

ЧОМУ ПОЗИЧАЛИ ВІРУ

Написав

ШВАЧКА

Монтреал, 1918.

НАКЛАДОМ ІВ. ГНИДИ. — З ДРУКАРНІ НОВИЙ СВІТ.

Ціна 10 ц. 10 за 80 ц.; 25 за $1.75; 100 за $5.00

NOWYJ SWIT, BOX 1051, MONTREAL, QUE. CANADA.

„РОБІТНИЧЕ СЛОВО”

„РОБІТНИЧЕ СЛОВО” є видаване робітниками в цїли ширеня просвіти і правдивої, без жадних буржуазних закрасок, соціялістичної науки.

„РОБІТНИЧЕ СЛОВО” стоїть твердо в обороні робітництва і виступає проти всяких ворогів і дурисвітів робітництва без огляду хто они такі.

„РОБІТНИЧЕ СЛОВО” містить ріжні корисні і цікаві статї, після найновійших напрямків соціялістичної науки, про політику, про справи робітничі і хліборобські; подає статї наукові, поучаючі, оповіданя, поезії, новини з Америки, старого краю-та з цілого світа. Всьо писане в „Робітничім Слові” дуже зрозуміло і приступно для кождого.

„Робітниче Слово” виходить тижнево, що суботи.

ПРЕДПЛАТА НА „РОБІТНИЧЕ СЛОВО” ВИНОСИТЬ:
на цілий рік $1.50, на пів року 80 центів. За границею: на рік $1.75, на пів року 90 центів.

ПРЕДПЛАТУ ПОСИЛАЙТЕ НА СЛЇДУЮЧУ АДРЕСУ:

ROBITNYCHE SLOVO, Box 64, Toronto, Canada.

Оказові числа висилаємо кождому даром.

Кождий свідомий робітник повинен читати крім других свою робітничу ґазету

„ГАЙДАМАКА”

„ГАЙДАМАКИ” виступають проти всяких дурисвітів і ворогів робітництва. — „ГАЙДАМАКИ” все стоять твердо в обороні робітництва. —

„ГАЙДАМАКИ” поміщують статї після найновійших напрямків соціялістичної науки. —

„ГАЙДАМАКИ” поміщують найновійщі вісти з України, оповіданя, поезії, новинки з робітничого руху і поля війни. — Правда се наша одна мета. —

ПРЕДПЛАТА:

в Злучених Державах на рік $1.50
в Канаді і за границею $1.75
Поодиноке число .... 3цт.

Гроші посилайте „МОНЕЙ ОРДЕРОМ” на адрес:

HAYDAMAKA. 515 So.. Broad St.. Trenton. N. J.

ЧОМУ ПОЗИЧАЛИ ВІРУ

Написав Швачка.

Хотів би я вам, люди добрі, росказати казочку. Одні кажуть, що діяло ся те за царя Бомка, коли земля була тонка, а другі кажуть, що було се за царя Горошка, як землї було трошка. Ну, а я від себе додам, що буде се не казка, а бувальщина і землї було не трошка, як нинї, а було її досить: і ліси і пасовиска, і дичина по болотах та водах і риби в ставах та річках. Тай не тонка то була земля — далебі, не тонка: родила вона й жито і пшеницю і всяку пашницю і садовину і городину, на диво дивнеє багато пребагато. Що не колосок, то більше як по сто зерен мав; що не яблуня, то за яблоками і дерева не видно. Ось як тодї було: жило ся тодї людям дуже добре, бо жили собі як Бог велїв, всї рівні, всї однакові. Не було тодї нї голоду, нї пошестий, нї холєри, нї чуми, нї панів, нї жандармів, нї попів, нї урядовців; в однім слові скласти, не було нї-

чого того, що псує тепер житє людське. І Бог отець старенький ходили собі по небі, по тій стежці зірчастій, що білою смугою на небі в ночі маячить. Ходить Господь та тішить ся, любує ся тим краєм, до ангелів каже: не було у мене такого щасливого краю, як отсей, та мабуть і не буде на усій моїй землї. — Господоньку! — питають ангели, а як же він звати-меть ся край отсей? — Та краще-б йому і зовсїм імени не давати — відповідає Господь, — щоб не взнали про нього инші люди, тай щоб не прибрали його до своїх рук, щоб не занапастили того краю. А між собою зовіть його руським краєм.

Аж виступає перед Господа архангел Гавриїл, благовістник милостивий і каже до Господа: Господи милосерний, благослови мене летїти до народа сього руського і возвістити йому імя твоє святеє! — Господь йому відповідає: Не хотїв би я возвіщати своє імя. Пригадай собі, скільки раз ти благовістив між иншими народами, а що з того виходило? Прилїтав сатана, сіяв між твоєю пшеницею свій кукіль і сходив кукіль і пшеницю глушив, пани і попи прибирали до своїх рук брудних моє святеє імя чисте не пускали слова мого

до народу, затемнили перед людьми закон мій, сина мого розпняли. От що виходило з того. — І знов арх. Гавриїл поклонив ся Богови і говорить: Господи милосерний, добре живеть ся твоїм людям руським, усе в них є: і хліб і мясо, і мід і молоко, всім задоволена душа їхня, тільки тебе милосерного не вміють вони хвалити, тобі дякувати: понароблювали вони всяких ідолів з дерева і ставлять у себе в хатах і в божницях, а в великому місті Київі навіть золотого великого ідола собі зробили, носять вони перед нього на обжинки вінки з жита або пшениці і падають перед ним, і тії ідоли получають хвалу, честь, а не ти, творитель їхній. — Дитинко моя, хлопче мій любий, — каже Господь до Гавриїла, — молодий іще ти та горячий, з горячки своєї забуваєш те, що ти бачив на власні очи. Хиба-ж не обявляв я свою волю і в Єгипті і в Ниневії і у Вавилоні? Давав я їм свій закон, в книги списав його, а що з того вийшло? Пани та попи забрали грамоту і письмо святе в свої руки, великими мурами та храмами, кляшторами від[illegible] мене і слово моє від народу, щоб [illegible]нійще розуміти закон мій, придумували дурні літери, назвали їх свя-

тами тай забивали ними памороки робочому людови, сільським хлопам, нацьковували одних хлопів на других: бють ся нещасні між собою, вяжуть один одного та панам дають, а попи їхні у мідних биках смалять людий, нїби то жертву менї приносять. Довго я терпів, чекав, коли перестануть люди моїм іменем других людий дурити та ошукувати, нищити та палити. Але страшний я у гніві своїм, розлютував ся, бачучи, що нема кінця-краю тим мукам. І знищив я ті царства і праведних і неправедних, усіх [illegible]ив з лиця землї. Ти памятаєш се, бо бачив на свої власні очи. Гляди, щоб не було так і з руським народом, щоб і його не довело ся знищити. — При тих словах Господа восплакали всї ангели. Небо хмарами затягнуло ся, а архангел Михайло, що на вартї саме тодї стояв, шмагнув огненним меч[illegible] аж до самої землї, бо зобачив він, як с[illegible]ана по над землею лїтав між горами, ховаючись у затїнку тай підслухав, о чім Господь радив ся зі своїми ангелами. Шмагнув мечем Михайло, але сатана скоріще провалив ся під землю до низу головою, а Михайло тільки копита йому присмалив.

А тим часом по великій річцї, по Днї-

прі човни пливуть великі і багато їх. Сидять у них люди та все озброєні. Дорога на них зброя, на сонці сяє як огонь горить а люди ті все розбійники, злодюги. На середнім човні отаман стоїть, хижим оком на береги подивляєть ся, пишну країну та богату бачить він перед собою, на великім березї місто славне та богате роскинуло ся, люду торговельного багато снує, а військо руськеє на чатах стоїть, грабувати не дає. Бачить отаман, що не сила його, тай думає хитрощами підійти, а сатана уже коло нього стоїть на ухо шепче та раду дає. Виходить отаман на беріг, подарунки з собою несе, старшим людям в пояс кланяєть ся і таке до них слово тримає: Гуляв, каже, я багато по світах, одних грабував, других боронив, а спуску нікому не давав, проте такого города гарного як Київ не бачив ще і жаден нарід менї так не подобав ся, як ваш київський руський.

Зраділи сьому слову люди, витають його, в гостї запрошують, годують, старими медами наповають, а проте з його ватаги очий не спускають, не вірять, чужим людям. По бенкетї умовляєть ся отаман з міщанами і з селянами, що на

службу до них стає, боронити їх від лютих ворогів, від диких степовиків. Будете, каже, мене тільки годувати, та жити пустите в той терем високий, що на горі стоїть, а я за вас з дружиною своєю кров буду проливати. Запили люди могорича, тай зажили. Отаман назвав себе князем, живе з дружиною в теремі високім, їсть, пє, гуляє, правда, часом і в степи заглядає, Хазар та Половців диких лякає, а часом на човнах і до грецького Царгороду заглядає, трусить по кишенях Греків богатих, золото від них забирає. — Та не довго так вони забавляли ся. Греки розуму набрали ся, вогнем човни палили, Хазари та Половці в степи далеко заманювали і там чухрали військо князївське. Повернувши до міста, князь половини війська свого не має, просить від руських запомоги, а ті відмовляють ся. Ми, кажуть, з праці всї живемо, а не рабунками, ми не пани, обдирати других не будемо, а за себе постояти і самі спроможемось. Бачить князь, що зле для нього виходить. Не тільки Греків не втне обдерти, але і до своїх страшно приступити. Народ все здоровий, по лїсах живе між ведмедями. Податком його не обкладеш, грошей не видреш, бо і сам на-

род без гроший, живе без срібла і без золота, а проте їсти і пити має що. Так з горла-ж проте не видреш, блукати по лїсах з дружиною теж не весело. Міркує він, міркують і совітники його, дружки, товариші, щоб се зробити, аби народ сам до них податок ніс, аби працю свою їм давав, на них, на панів на військових своїм потом і кровю лани поливав. Міркували вони довго, та ні до чого-б воно не дійшло, коли-б їм сатана не допоміг. А трафилось се ось як: Архангел Гавриїл післав сон грецькому цісареви, щоб він наставив руських на свою Христову віру. Тодї руські і Греки, маючи одну віру, не будуть воювати між собою. А чорт підказує далї: Та научи князя зі своїх людий дерти шкуру, так, як у вас вміють: от тоді князеви не треба буде до вас Греків лїзти. Приїздять посли від Греків до Київа до князя. Кажуть, що хотять з князем добре в злагоді жити. Зібрав ся князь зі своїм військом та з підлизниками своїми та ще з жерцями тими, що народ дурять, гроші від народу беруть та нїби то до старших божків поганських молять ся. Зібрались усі гуртом тай слухають посланців грецьких. А ті і кажуть: Приїхали отсе ми до вас, князю

і дворові і жерці, подивити ся на вас тай дізнати ся, з якого се ви доброго дива зачіпаєте нас, купців наших грабуєте, золото по кишнях у нас трусите. Приїхали ми до вас тай бачимо, через що у вас очи такі ласі на наше добро. Бачимо ми, пнете ся ви на панів, одягнути ся хочете гарно, каміня дороге на шию чіпляти, їсти й пити хочете ласо, замість свого меду — вам вина хочеть ся, пнете ся ви, але далеко вам до справжнього пана. Пнете ся ви, щоб вище стати, або хоч показати ся перед вашими руськими людьми справжніми панами, мовою руською нехтуєте, по московськи та по польськи балакаєте, а проте і ми, та мабудь і ваші люди бачуть, що не пани ви, а просто грабіжники, злодії, з рабунку й живете. — Як же ви пообіцяєте не чіпати нас, то ми научимо вас як панами бути, як з народу свого жити, самі собою богаті. Не прийдеть ся вам і до нас заглядати, руські люди самі все вам принесуть, останній гріш вам віддадуть, самі по своїй добрій охоті дадуть, та ще й спасибі скажуть, що ви прийшли. А не дають вам тепер нічого через те, що хоча нарід ваш темний і добрий для того, щоб з нього шкуру дерти, так проте і самі

ви від нього далеко не втекли. Народ ваш неграмотний, неосвічений і ви самі неграмотні і неосвічені. По другому і Бога ви не знаєте: великого страшного Бога, щоб ним не тільки дітий але увесь нарід можна було лякати. У нас все те є, через се ми й богаті, бо іменем Господнім та хрестом святим такого холоду на селян наженемо, що ті остатну сорочку з себе здіймуть, останній кавалок хліба у дитини з рота виймуть, а нашому цареви податки заплатять. Бачить князь, що добре Греки кажуть, а дружина його, військо, жерці, та князеві підлизники, льокаї, також підтакують, та від тих слів грецьких аж облизують ся, так усім їм хочеть ся панами поставати.

— Згода! — кажуть усі. — Научіть нас як людий своїх руських дерти, то ми до вас у Царгород і носа не покажемо.

— Добре! — кажуть Греки.— Виберіть ви з поміж себе людий, по кілька душ з військових, з бояр, з радників княжевих, з жерців — або попів, тай нехай вони їдуть до нас та подивлять ся, який у нас Бог, які у нас порядки. Але хлопів сільських не беріть, не слід їм знати того, що вам доведеть ся бачити.

Зібрали ся сватки, тай поїхали на оглядини у Царгород до Греків. Як приїхали ті оглядачі до Царгорода, то аж роти порозявляли, дивуючись, бо такого богацтва, як у тодішньому Царгороді — Византії ніде не було і тепер нема. Величезні палаци, все з мармору будовані, чудернацькою різьбою поцяцьковані; церкви такі великі та гарні, що і у снї не приснять ся, а між ними св. Софія, неначе панський палац між хлопськими хатами, така велика та розкішна; висока та різьбою поцяцькована, вище всїх свою баню підняла, а хрестом хмари торкаєть ся. Водили Греки може з цїлий тиждень по містї посланців отих руських, годували, напували, але до святої Софії у середину ще не пускали, недїлї дожидали. Як прийшла недїля, повели Греки руських послів до Софії. Як увійшли в середину, то вже не знали, куди вони увійшли, думали що просто в рай попали. Службу божу правили митрополит з попами, попи усї здорові, череваті, як кабани; бороди у них, як у цапів довгі, в дорогих, золотом шитих одежах, правлять службу божу. Як скінчила ся служба, то Греки і почали учити наших тай кажуть: бачите, яка наша віра добра,

то вона нам дала всю оту вигоду, що ви у нашому місті бачили, все те богацтво, усі ті розкоші. Бог скрізь один, але ми инакше у нього віримо, а ви инакше, через те ми богаті, а ви бідні. — Ой научіть-же нас, научіть-же нас, як нам вірити, щоб і ми були такі богаті, як і ви, кажуть київські посланці, а самі аж трусять ся од заздрісти. — Слухайтеж, кажуть Греки: Ото було уже багато гріха розплодило ся по землї, були крадїжи, убійства, були дуже багаті, але з голоду мерли бідні і тим бідним було і після смерти зле, бо всї вони просто до пекла мусїли йти після смерти. Ото Господь надумались собі післати сина свого на землю, щоб він навчив тих бідаків, голоту ту смердячу, як їм спекатись того лиха — пекла того вічного. Длятого треба було сйнови приняти людський вигляд. От і походили собі Господь по землї пошукати якої дївчини, щоб від них сина мала. Як раз їм до смаку припала жидівочка бідненька, але дуже гарна. От тодї Господь підослали ангела свого благовістничка, щоб той розказав доладу, що треба. Вона приняла, а незабаром і боженятко мала, Ісусиком його назвала. А старенький бідака десляч Йосиф і покрив

її, щоб люди не збиткували ся, та так собі жили. Але Йосиф сам був бідний, то жило і боженя між ними к бідноті, в злиднях виросло. А як вийшли йому літа тай наука дала ся, то він зі свого розуму великого божого давай голоту, мужиків, хлопів усяких бунтувати, почав з церков попів виганяти, казав, щоб податків не платили цареви, щоб від панів більшої платні домагались за працю і так заковернув народом, що уже жандарі боють ся підступити, нічого зробити не можуть, податків здерти не можна, хліб панський незбираний стоїть, раді-б вони того Ісуса Христа арештувати, так і приступити до нього трудно, бо сила народу за ним ходила, не дадуть арештувати. А чим далї, то все для попів і для панів гірше, бачуть вони, що непереливки уже, підкупили ученика його, Юду, щоб видав їм Ісуса, коли він буде на самотині Богу молитись. Так і зробили. Вхопили Ісуса, а народови поставили горілки, та вина усякого: пє народ могорич, пють хлопи, гуляють, та свого защитника пропивають, а він святий уже на хресті мучить ся. Повісили його на хресті, обставили жандарями, та лякають хлопів, показуючи на розпятого; дивіть ся, мовляв то сякі-

такі, погляньте: бачите, ми сина божого на хресті розпняли, то що ви собі думаєте, вам ще не те буде. Оттак попи та пани з жандарями втихомирили нарід. Сам син божий, хоч і вчив хлопів любити ся між собою, з'єднувати ся і потім всїм вкупі стати проти панів, та либонь за коротким часом не встиг багато зробити. Про те найшли ся і у нього ученики, що й смерти не боялись і давай ширити його науку. То там, то там вони перекривали ся і вчили хлопів. Вони казали їм: отжеж у вас вся сила, бо все робить ся вашими руками, а тим часом ви пухнете з голоду і умираєте. Чомуж се так? А тому, що не маєте відваги постояти один за другого; ви мрете по маленьку від страшних хороб, бо мусите жити в брудї, в нечистотї, в голодї і холодї, ви поволи умираєте в страшних лютих муках від пранцїв, від прокази, від усяких раків, гнитя крови і инших лютих мук і хороб, що заробляєте на тяжкій працї панській, вмираєте в копальнях панських і фабриках, а не маєте сміливости і відваги вмерти короткою смертю, але вмерти так, щоб і свої і чужі згадували. Ви боїте ся вмерти за єдність, за любов один до другого. А дуже, дуже затремтїли-б гно-

бителї ваші, коли-б зобачили, що ви умієте вмирати за єдність один за другого, а тоді вони-б не визискували вас так. І приймали ся ті слова, як зерно на буйній землї. І пани, бачивши, що не переливки, давай утихомирювати людий. Як тільки хто признасть ся до віри Христової, того побивають камінем, або розпинають, або палять. Але се нїчо не помагало, христіянство ширило ся, а з ним ширила ся братська любов між хлопами, між робітниками, між біднотою та голотою.

Але найшов ся й між жидівськими панами один розумний на голову, звав ся він Павло. Мордував він людий, різав, палив, але бачить, що так нічого не поможе, задумав хитре дїло. Тай, думає собі, вбеоу ся я в овечу шкіру та піду між овечки, то там уже нароблю я між ними патолочи. — Справдї приняв христіянство, та як був розумний, ще й фільософ, то став у них в рівні з апостолами тай почав учити. Учити учив, але й свого панського та правительственного жучка підпускав. Знає він, що уряд або власть на службі у панства, а не у простих людий, бо гурт панів і рахує ся власне державою, а хлоп, або робітник, то так собі товарина робоча, або

машина для панських потреб, ото-ж і він і проповідує так, щоб люди праці — голота — слухала уряду, власти й написав таку хитру штуку: „Нехай всякий чоловік слухає дотичні власти, бо нема власти не від Бога походячої, а котра власть істнує, то її сам Бог наставив, через те, хто проти власти, той проти Бога“. — Та проповідь багато помогла панам і власти і цареви. Бо спершу було, християни і податків не платили й до війська не йшли, а після того його посланія, уже не знали що робити: одні сюди, другі туди, одним словом, пішли в розтїч. — Але обяеник римський цар Нерон знищив здуру між иншими християнами й Павла. — Після всяких таких проповідів та переслїдувань забули робочі люди Христову заповідь, що казав їм: Люди добрі, любіть один другого, як я вас люблю, що аж вмираю за вас. Не слухайте панів, анї попів, анї книжників, що дурять вас святим письмом та святими буквами. Вони вас тими буквами побивають, нацьковують одного на другого. Не букви святї, а те слово вільне святе, слово не скуте нї буквами нї панськими примхами. Та заповідь свята, що вчить вас любити ся між собою, що навчає вас, як через ту лю-

бов стати силою, непереможною силою, безстрашною. Забули вони, як він гнав попів з Єрусалимського храму, багато дечого вони позабували нам на користь, а собі на збиток. А ви посли руські слухайте. та собі навчайтесь, на вуса мотайте ту нашу науку, бо нею ми і Царгород збудували, кажуть Греки послам. А ото нам на користь пішло, що вони собі вибирали священиків, сю їхню старшину ми собі по тім до рук прибрали.

Але правда, слухайте, що далї було. Хоч і нищили християн, але завше між ними знаходили ся такі сміливі, що знову виринали з проповідями і знову гуртували. Колись у Римі був такий звичай, що люди ходили в театр або цирк дивити ся, як будуть мучити християн або як будуть годувати ними звірів. Але як не було християн, то для панської втїхи примушували найманих вояків убивати один другого. Йдуть вояки рядами мимо цісаря і витають його, кажучи: „Витають тебе ті, що мають умерти". — І потім винявши мечі і списи, бють ся один з другим і умирають собі спокійно. І в голову їм не приходить нїчо. А християни і підсипали ся до них, кажучи, що краще-б для них

кинути ся на сих дохлячи розбещених панів, що дивлять ся за дл[illegible] забавки на їхню смерть і винищити їх, [illegible]різати, щоб і не смерділо сею поганию.

От ті вояки, що ґлядіяторами звали ся, і збунтували ся. Та поки вони збунтували ся, пройшло чи[illegible]о часу, богачі розвідали проте, оточи[illegible]іськом[illegible] після великої бійки частину [illegible]ж таки [illegible]нищили, а чотирнайцять тис[illegible]яли жив[illegible]ем і роспняли на великім шл[illegible] що [illegible]ве[illegible]ь[illegible]я Аппієвим. По обох бока[illegible]ляху пороставлювано хрести з роспн[illegible]ими на кілька миль. Страшно було подумати [illegible]е, страшно уявити, а не то, щоб їха[illegible] [illegible]о йти між тими мучениками. [illegible] [illegible]хи, [illegible]руки та орли чорними хма[illegible]ами [illegible] над трупами розпнятих, [illegible]оім [illegible] на весь Рим дають знати, що перери[illegible] [illegible]трах для богатих, що вони можут[illegible] спокійно забавляти ся в цирках, [illegible] [illegible]ся, як брат брата бере на зелізні ви[illegible], або мечем внутренности випускає.

Хоч і втихомирили край Римляни, залявши його кровю, та проте христіян не знищили, бо вже дуже добре та христіянська наука пристосована до хлопів і все їх чим раз більше стає. І ніхто вже не

знав, як тому горю запобігти, бо що дня який небудь богач-дук приставав до бідноти, дарував на них усе своє майно, робив ся сам бідняком, працював гірко вкупі з ними, не кажучи вже, що прислугу свою і рабів розпускав, на всі чотирі сторони, то ще часом і сам ставав за наймита. Се вже була зовсїм біда, бо так би скоро всї пани зійшли на пси, ну та не довго прийшло ся християнам гуляти, трохи й вони попарили ся.

Цар Константин розумний був чоловяга (от і ви, київські посли зробіть так як він, то буде добре), він бачивши, що не переливки, взяв тай охрестив ся сам і попів своїх похрестив і військо. — Спершу християни зраділи, що мовляв то не тільки їх палити не будуть, але навіть їм церкви свої вільно ставити. Та не зрозуміли вони того, що тепер їм уже пан не дасть свойого майна, щоб стати християнином, і не відпустив на волю рабів, а навпаки, вони ся біднота повинна сама ставити храми, церкви, повинна податки давати на них, та не тільки на них, але на всїх тих панів, що попами та ксьондзами звуть ся. Раділи вони раділи, а далї і заплакали, бо всю науку християнську ми в свої руки

забрали. Провідники наші з нас самих, куди заходять, туди науку Христову і повернуть. Зявив ся був один Іван, що Золотоустом прозвали, та як зробив ся епископом, то було згадав про колишне християнство, от ми йому показали тоді, де раки зимують, заслали його на остров Патмос та й годі. Потім ми поробили вибірки з Євангелія, та св. письма, котрі можна читати народови, а решти до народу не пускали. Колишній Рим, той страшний Рим, де палили християн, зробив ся тепер для них таким милим як ніколи. Про те, щоб відвернути увагу бідноти від головної науки, ми придумали чудовий спосіб і добре таки забили баки народови. Візьмемо ми яку небудь дрібничку, прим. чи можна молити ся до образів, чи не можна? От тепер почнемо розводити ся. Одні кажуть, що можна, другі, що не можна, далі сварять ся і бють ся, а панам одні і другі вірненько служать. Де далі, то її зовсїм забули, що Ісус вчив любити один другого, та проти панів стати: куди там, вони раді тепер очи видерти один другому за те, що той трома пальцями хрестив ся, або вірить, що дух святий сходить не так, як йому хочеть ся. Потім дійшли навіть і

до поділу церкви на грецьку і римську, бо тоді кождий думає, що у нього правда, а у другого нема, тай радий рахує на те, що Бог йому допоможе зі злиднів вилїзти. Ну, ами собі епископи, попи, ксьондзи і пани на тому добрий бізнес зробили, бо і там і тут дремо собі з хлопів, що хочемо, хоч і останню сорочку. — А вже нема чого й казати, як вговорюємо їх слухати уряд, начальство, всяких панів і все по писанію, по пророках, та апостолах. Де так в писаніях говорить ся, те пустили до читаня в церквах перед народом і на них велїли спиратись коли треба, а де стоїть прим. „низложи з престолів царів гордих“, те викинути не читати. Варт завше вживати теж спілку з двох текстів святого письма, в однім Христос заповідає: „коли маєш дві сорочки то другу оддай, а як одну маєш то навіть і ту оддай”, а щоб знати кому віддай то є готовий другий текст в иншому місцї, там Христос каже: „У немаючого відбереть ся і віддасть ся тому що має“. Так гарно можна довести зі святого письма все що треба нам, щоб панувати над голотою. А коли хлопи всеж таки збунтують ся де небудь, то не разом, так, що жандармів вистарчить на яке не-

будь село. Ну та вони й самі того не зроблять, бо ми їх добре прибрали до рук. Ну і царі у нас розумні все були, хлопа не роспускали, а як що й стало ся, то відвертали його увагу на инше, прим. казали, що образів святих не треба: викидають їх, другі настають назад вертають, а хлоп думає що то вся сила в образах. Але найкраща, найрозумнїща у нас була цариця Хведора (Теодора) благовірна.

Тож то вона Бога любила, а єретиків ненавиділа страх. — Як який хлоп збунтуєть ся, не схоче платити податків, або не слухняний для панів, для урядників, зараз же вона велить зробити його єретиком, переступником проти слова апостола Павла і тоді зараз смертію карає. За свого благочестивого та христолюбивого житя вона нарізала, розпняла, та спалила двіста тисяч оттаких єретиків. Славно, славно нам тоді було, даруй її Господи царство небесне. Ну, тепер вона свята, свята! Ви собі доконче таких царів заведіть. Жандармів за хлопами доглядати заставте. Як котрий жандарм забє хлопа, зараз йому хрести вчіпити на груди, він тоді буде усім показувати на хрест, бити себе в груди, скаже бачте, одного уже забив і знак маю

то ще гірше буде як не слухати-мете. Військовим офіцирам, ґенералам також хрести варт почінати, тоді жовнїри будуть їх бояти ся і батька і матір застрілять по приказу ґенерала, а на нього руки не підіймуть, бо йому присягав.

А щож то за присяга, питають руські посли? Та хиба-ж ви не знаєте? Перепитують Греки, аджеж се найголовнійше! Хибаж у вас нема? Ай, ай, ай, як же вам не стидно, і досї не завести присяги, ай, який стид. Ну то не диво, що ваші пани такі бідні, а князї сили не мають. Тай то ще правда, як нема одного якогось старшого бога, то нема до кого й присягати.

Присяга то така річ: як позабирають молодих хлопців до війська, новобранців, під'учать трошки муштрам, але набоїв до рук не дають: потім збирають їх всїх до купи і кажуть їм присягати перед Богом і перед євангелієм при попах і всяких старших, що вони завше будуть слухати старшину, своїх начальників, щоб вони їм не велїли робити хотяйби і на рідних батьків стріляти, і дають тут новобранцї обіцянку, що як вони не послухають в чім небудь старшого, то значить вони зломали присягу: согрішили перед Богом і так

согрішили, що за се вони повинні віддати своє жите і за те на сім світі їх розстріляють, а на тім світі вони будуть вічно мучити ся в пеклї, в огнянім морі. І так ще треба говорити тим новобранцям, що як вам здасть ся нїби приказ начальства проти закона і проти заповіди, то знай новобранець, що ти нї перед Богом, нї перед людьми не відповідаєш, а твій гріх бере на свою душу начальство і офіцири.

Ото після такої присяги вони і батька і матїр застрілять, як велить начальство, бо гріха їм з того нїби то немає, а не послухати начальства, значить зломати віру в Христа, сина божого, в Бога. Ну, а начальство і собі гріха не має, бо каже, що все таки винен жовнїр той, що стріляє до батька і матери або і просто до своїх людий, за те, що тільки Богу душу винні, а той офіцир, що приказує стріляти не винен, не грішить, або грішить ще старший і так далї як по драбинцї: „От така штучка", сказав тодї старий вояка, аж облизав ся.

А у нас сього не гаразд робити, поки нема одного великого страшного бога, бо кождий має свойого бога, то другому не вірить, а скажи йому

стріляти до батька, або хоч просто на свого чоловіка, або беззбройного, то він відвернеть ся тай тебе застрілить, свойого начальника, офіцира. Один з молодих, що доперва прийшов та початку не чув, також обізвав ся: „А як же", каже, „се у вас в письмі святому сказано, що Син божий забороняв клясти ся і присягати, і скрізь у четвертій і у пятій заповіди сказано: батька і матір шанувати і убивати не можна нікого, а ви якісь присяги позаводили". — От тут і обізвавсь старий Грек: „Бачите, як хто евангеліє та святе письмо прочитає та зрозуміє, та тут те все свої, а що-ж би то було, як би і хлопи дочитали ся та докметували ся, що воно означає те письмо. Тому то ви, пани і начальники руські, не давайте його народови в зрозумілій рідній мові, а дайте в чужій, та ще й букви німі та дурні, зайві, повидумувати, от тоді буде добре вам. Щасливий той папа римський латинський, всі його попи читають евангеліє тільки по латині, то люди прості чи то німецькі, чи французські, чи польські, чи чеські, нічого не розуміючи з тої читанини, так їх слухають, так слухають, панів і попів і монахів-ченців, що страх". „А так, так", кажуть жерці руські, „вони і до нас приходили, та їх не гаразд було зрозуміти, то люди і не приняли тієї віри".

Гай, гай, тому папі добре жиєть ся, він ще хитріще від нас з'умів підійти, він вдає з себе неначе божого цехмайстра над людьми, неначе сам Христос передав йому свою власть. А власне Христос сам нищив всяку власть, хотів всіх зробити рівними, но пани зуміли добре перевернути все е-

вангеліє до гори ногами. а може вплели те, чого і в евангелію нема, тай тепер пишають ся в роскошах. Вони у себе в Римі збудували таку церкву, що далеко більша від нашої Софії. А палата для одного папи має одинайцять тисяч покоїв, а все то за хлопські гроші, позбирані майже з усього світу. Он як їм добре живеть ся. Тут знову обізвав ся той молодий вояка, що спізнив ся: ,,На щож йому, одному папі така сила покоїв? От наш князь Володимир тримає для себе шістьсот дївчат, а навіть половини того числа покоїв не має. Він же молодий та такий здоровий, як бугай, таких людий і на світї мало. а папа — тож повинен уже лїтнїм чоловіком бути''. ,,Е, сину, там так було, що якась папа навіть дитину привела, нащо нам добивати ся в тім, аби добре жило ся''.

,,Але-ж ваш Христос умер прецїнь на хрестї і бідний був, не мав де голови притулити, то якже се його спадкоємець аж одинайцять тисяч покоїв має, роскошує в них.'' ,,Е, синку, все то во славу божу; так треба хлопови казати: во славу божу, тай годї. Хлоп дурний, сам читати не любить і не вміти-ме, як ви постараєтесь добру азбуку зробити, з нїмими та дурними святими буквами і він всьому повірить. Розумному і правдивому він тодї не повірить, а саме неімовірне і дурне, аби тільки незрозуміло — все те прийме за правду і буде вам за те, що його дурите, гроші давати. та ще й які. А щоб він не дорозумів ся нї до чого сам собою, то ми дамо вам велику науку: Не вчіть хлопа своєю рідною мовою, щоб він не зрозумів вас, а зрозумівши, не перестав вам вірити. Письмо возь-

міть собі словенське, а не руське. Мова тутешних солуньських Словен незрозуміла і є там багато букв лишніх, — от сею мовою та буквами ви її забете баки хлопам. У них за роботою, за тяжкою працею буде мало часу, щоб добре розшолопати ту грамоту, то й святого письма не розуміти-муть і будуть вас слухати, як ще й до того настрашити їх святим хрестом та жандармами, то з вільних стануть вашими рабами-кріпаками. В граматику вставте такі святі букви: юс малий, юс великий, фиту, їжицю, ери, ъ і ѣ, та скажіть, що ті букви видумали святі Кирило і Методій, то хлопи будуть бити кождого, хто їх стане розуму вчити та викидати оті букви, а від їх не відкажуть ся. Один другого будуть хлопи бити, за чуби дерти, а вам того тільки й треба. Ви пани можете між собою й рідною й чужою мовою балакати, бо у вас є багато зайвого часу, але перед хлопом усе балакайте не його мовою, а чужою для нього, щоби він вас не розумів. От він замість того, щоб учити ся скоріще по свойому розуму, буде пнути ся до панського, та сам паном не стане бо часу не має, а буде собі оті букви мимрити та кметувати, для чого ъ стоїть, де треба ставити ѣ а де і, або коли де і як читати юси. Прийде втомлений хлоп з роботи та почне читати. Не багато ще тих йорів (ъ) та ятів (ѣ) начитав, а вже йому в голові й замакітрить ся і він подумає, що то йому здають ся ті словеса такими трудними через свою глибоку мудрість, а не знати-ме дурний того, що то йому ті дурні букви, що їх святими звуть, такого туману напустили, а боже слово само по собі просте та

ясне. А хлоп сього не знати-ме і буде все думати що то йому Бог розуму не дав, щоб зрозуміти мудре боже слово, тай ходити-ме до попа та до пана, бо їм се дане від Бога, а з тим в купі і все, всі земні дари, все добро й багацтво все по їхньому розумінню буде дане від Бога. Оттак треба хлопів ошукувати. Приймайтеж нашу віру, хрестіть ся і сидіть собі дома та дріть шкуру зі свого хлопа, а до нас несїкайтесь, не наскакуйте, не воюйте. Бо не в тім мудрість, щоби забрали гроші у другої, чужої держави напавши на неї, бо часом і відсїч буде, ще й сам пропадеш, а то мудрість, щоб пани в кождій державі вміли дерти не то гроші, а навіть шкуру зі свого хлопа, а той чишком, тихо, без крику, покірно все носив би та носив, давав би та давав гроші до панських білих ніжних ручок.

Подякували руські посли за науку, утвердили ся вони тепер у християнській вірі, христили ся тай поїхали до дому.

А в дома, у Київі, князь Володимир жде дожидає своїх післанців. Приїхали та зараз до князя у двір на раду.

Ну щож, добра грецька віра? — Питає князь.

„Ой, княженьку наш, така-ж то добра віра. Така-ж вона вигідна, що й уявити собі трудно. Нема в світі лішої віри від християнської, бо за нею дуже легко панам жиєть ся. Християнський Бог великий та страшний, ще й вогняне пекло має. Дуже зручно лякати ним хлопів, тільки треба його до своїх рук прибрати. Ні проти князя, ні проти боярина, навіть проти наших наймитів ніхто не то руки, але голосу навіть не підойме, бо тим Бо

гом ми тому такого холоду наженемо, що й у сні буде жахати ся. А як добре святим хрестом лякати! На ньому божого сина розпняли,то тільки покажи його, то кождому зараз зуби заціпить".

Жерці кланяють ся князеви тай собі промовляють:

,,Вам, князю, йде хлопське тіло, хлопська шкура й податки, а нам нехай хлопська душа та церковні доходики, ми тихі та мягонькі, то й тим якось прохарчуємо ся. Ми повинні глядіти за тим, хто родить ся й хто вмирає, щоб його душа борони боже з наших рук не вислизнулась. Ми будемо собі сидіти все коло хлопів у селї, будемо знати, скільки їх і де вони є, хто скільки має. І все те скажемо тобі, князю. Службу божу будемо правити, — се наша праця для хлопського ока, щоб ніби то не даром гроші з них дерти. Та заведемо сповіди та відпусти, щоб на сповіди хлоп все-все розказав, навіть що він думав, не то що діяв, бо без сповіди не дамо причастія, а без причастія попаде просто в вогняне пекло. Узнавши на сповіди де що є небезпечного, можна й жандармів покликати і все що хоч зробити. От, щоб нам іще стати латинниками, то щеб краще, бо там піп нежонатий, то йому добре в селї за громадського бугайця бути. А жінки народ дурний, з неї все випитаєш, та баби через те саме охотнійше пристають на латиньство, як де є гарний та молодий ксьондз латинський.

,,Слухайте но, — питає князь, — а як там справдї на рахунок сього добра, знаєте я трохи тее, ніби ласий до дївчат, а тут щось непевне намальоване на страшнім судї".

— То, князю милий, пусте, — обізвав ся молодий вояк, — то тільки хлопів лякати, а християнський Бог сам не від того, ще й дорогу нам показав: від сільської дівчини сина собі мав. Так і ми будемо робити. Щож, поганські звичаї кепські, попсував дівчину, то й тримай на своїй шиї. От ти сам князь, а мусиш тримати на своїй шиї аж шістьсот покриток, — а християнам не можна тримати стільки одну жінку, ну, а поза жінкою звичайно стільки а тільки хоч дівчат псуй, тільки з собою не бери. От, як одягнемо ми блескучі мундури та підемо на село, ото будемо розкошувати, мов груші дівчат будемо трусити. — Говорить вояк, та ще й підскакує, очи світять ся, сам облизуеть ся. — О, з собою брати не будемо, нехай там собі батьки з внуками няньчать ся. А як хто що буде казати, батько, брат або наречений, то ми йому покажемо де раки зимують, щоб не бунтував проти панів та князів, та християнської віри.

Слухав усе те князь і дуже йому вподобала ся християнська віра. Поїхав він у Херсон, охрестив ся сам, вернув ся і зараз же повиганяв зі свого дому всїх шістьсот покриток. Забрали дітий своїх бідолахи, заплакали, тай пішли в світ за очи. Не по своїй охоті, а силоміць забрано їх до роспусного князя, а тепер іди куда знаеш, батьки відцурали ся та бог зна де вони, як до них і дійдеш, а чужий ніхто не прийме, не дасть хліба. Порадив ся ще князь з Греками як школи ставити, як грамоти вчити людий так, щоб паненятам легко було вчити ся, а простим хлопцям трудно, дізнав ся, як можна хлопів тими святими буквами дурити, коли

треба вживати жандарів а коли хреста і коли шибениці. Після сього постановив хрестити весь руський нарід.

Зігнали до Київа нарід, попалили та потопили в Дніпрі поганських богів і богиків, а нарід весь охрестили. Охрестили вони його в ріці Дніпрі, росказали про нового страшного бога, що він один і як він у пекло забере всїх, хто проти нього і князів та попів стає і про те, як сина його мучили за те, що хлопів бунтував проти панів і пустили до дому. А потім трохи згодом почали вже хрестити як прийшло ся збирати податки тай до сеї пори хрестять і в шию і в потилицю. Як почали збирати податки, завели ся у князів гроші і давай вони ставити церкви і палати в Київі. Пють, гуляють князї та бояри, бенкетують. Потім тих князів після Володимира росплодила ся велика сила, порозходили ся вони по ріжних містах і давай тими містами правити. Але кождого кортїло правити самим Київом і тому почали вони заводити постійні війська і ходити один на другого війною, щоб здобути собі Київ.

Кількасот років князї били ся між собою поки так не знищили народу, що й дивити ся було там страшно, як той простий хлоп бідує через князївські примхи. Один князь, Андрій Боголюбський, здобувши собі досить війська і товаришів инших князів, напав на Київ і так його знищив з тої любови до Бога, що мало не всї церкви, камінниці і мури зруйнував і попалив, так що для Татар уже не багато осталось. Винищив хлопів на київській землї, так що вовки кругом почали гуляти. І били ся все хлоп з хлопом, бо позадурювано їх свя-

тим письмом, святими буквами, кождий князь казав, що йому має помогти Бог, а хлопи слухали його і несли свої голови для добра князів.

От коли вже й витримати не можна було тим хлопам, коли їх жалісні ридання летіли в саме небо й недавали спокою ні святим ні ангелам, а криваві горячі сльози пекли матір, святу землю, зібрали ся знов на раду ангели і Господь. Чорні хмари понависали над українською землею, туман залягав ліси, поля, озера і ріки, святий архангел Михайло стояв на варті страшний і гнівний: з вогняного меча, що був у його руці, вилітали страшні іскри, блискавиці і роздирали собою хмари від краю до краю. Гавриїл стояв на вколішках і ридав, розуміючи божу правду. Серед страшного грому розліг ся голос Господень: „Знищу гадюче князївське сімя, знищу віру оману і все знищу". — Михайло шмагнув своїм страшним мечем, дикі орди Татар залягли українську землю і вона на довгий час замовкла, заніміла. Що потім діяло ся, як знов ожила Україна і як знов почали її мучити і роздирати святими буквами та вірою й мовою пани, котрі переходили то на Москалів то на Поляків, щоб сильнійше осідлати робочий хлопський люд при помочи московських і польських панів та лїпше визискувати, щоб загарбати в свої руки ті розкішні українські землї, що такі родючі, від хлопської крови пролятої на ній, — про те все можете дізнати ся з инших книжок які добрі люди написали простою зрозумілою мовою на смуток панам і попам.

Ширіть книжки видання „Новий Світ“!

	ц.
В. Левинський: Царська Росія і українська справа	50
,, ,, Відокремлене Галичини	12
Д. Бориско: Соціялізм а Релігія	15
Е. Гуцайло: Конець Сьвіта	10
Наш Прометей	10
Червоний Кобзар часть II., найкращі пісні і поезії	10
Давид Едельштат: Американський Робітник	10
Робітнича Читанка	15
Робітнича Читанка часть II	10
П. Лярарг: Біблія Капіталїста	10
Мей Вуд Саймонс: Жінка і Соціяльне Питанє	10
І. Ван ден Брінк: Важне Питанє	5
І. Г.: Гори трупів і море крови та сліз	5
,, Золото і нужда в Америці	5
Ілюстрована Робітнича Читанка Часть III	35
О. Курцій: Нарис передісторичних подій (З 30 образками)	40
В. Туша: Як повстав світ? (З 22 образками)	20
Інквізиційні Суди (З 11 образками)	12
Календар Новий Світ з року 1915	20
Календад Новий Світ з року 1917	30
Календар Новий Світ на рік 1918 без почтової пересилки	35
Вийшов з друку великий наклад переписних листків. Сто	$2.00

КНИЖКИ ИНШИХ ВИДАВНИЦТВ:

Г Тена: Фільософія штуки	50
Міжнародний Соціялїстичний і Робітничий Рух	40
Г. Семешко: В часи війни	40
М. Драгоманов: Рай і Поступ	40
К. Маркс і Ф. Енґельс: Комуністичний маніфест	25
В. Левинський: Початки укр. соціялізму в Галичині	25
І. Франко: Що таке Поступ	25
,, ,, Петрії й Довбущуки	$1.10
,, ,, Добробит і инші оповіданя	10
Промова Ф. Адлера на суді. З передмовою В. Левинського	15
В. Левинський: Причини Світової Війни	10
,, ,, Чи має віджити Історична Польща	10
Заборона українського слова в Росії	25
В. Винниченко: Біля машини	10
Фрідріх Енґельс: Розвиток соціялізму від утопії до науки	15
Історія Червоного Прапора	10
Asaph: Релїґія Розуму	10
Іван Мост: Релїґійна Пошесть	10
Іван Гилька: Війна і завданя українського робітництва	5
Робітничий Календар з року 1913	25
Гумористичний Календар з року 1913	25
„Доброї Новини“ 15 ілюстрованих чисел	$1.50

ПИШІТЬ СЕЙЧАС ДО:

NOWYJ SWIT, BOX 1051, MONTREAL, CANADA.

Кольпортерам, товариствам і книгарням великий опуст.

ЧИТАЙТЕ І ШИРІТЬ
„РОБОЧИЙ НАРОД"

часопись, що виходить лише для думаючих людий і ніколи не вагаеть ся сказати правди в очи.

„Робочий Народ" є робітничою часописию і видаеть ся робітниками за робітничі гроші, для робітників.

„Робочий Народ" каже правду про всяких дурисьвітів і обманців робочого люду.

„Робочий Народ" каже правду про політичних аґентів всїх капіталістичних партій.

„Робочий Народ" відкривае всї заходи капіталїстичної кляси для туманеня і поневолюваня робітників.

„Робочий Народ" не боїть ся сказати правди про яких би то не було урядників, панів, мінїстрів чи монархів.

„Робочий Народ" каже правду про суди, про поліцію і військо. — „Робочий Народ" каже правду про попів, які служать не богови а мамонї.

„Робочий Народ" каже правду про часописи, що за юдині гроші торгують народною темнотою.

„Робочий Народ" описуе відносини у майнах і фабриках і виказуе, чому ті, що працюють, такі бідні і слабі, а ті, що нїчого не роблять такі ситі, здорові та богаті.

„Робочий Народ" каже все правду, і то в тій цїли, аби робітники порозуміли свою кривду та навчили ся, як мають від неї виратувати ся.

От через те Ви мусите читати і передплачувати „Робочий Народ".

Виходить два рази на тиждень

і коштуе на рік в Канадї і за границею $2.50.

Пишіть за ним зараз на адрес:

ROBOTCHYJ NAROD

BOX 3658 (ST. B.), WINNIPEG, MAN., CANADA.